

**Lausunto vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun soveltamisohjeista /
Vammaisneuvosto 11.1.2024**

Vammaisneuvosto on 11.1.2024 pitämässään kokouksessa käsitellyt ehdotusta vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun soveltamisohjeista Pohjanmaan hyvinvointialueella. Vaikuttamistoimielin antaa hyvinvointialueen hallituksen 22.1.2024 pidettävää kokousta varten seuraavan lausunnon.

Kuljetuspalvelu on tärkeä palvelumuoto vammaisille henkilöille. On tärkeää, että vaikuttamistoimielimellä on mahdollisuus tulla kuulluksi ja antaa näkökantansa soveltamisohjeista. Toivomme, että näkökantomme näkyvät lopullisissa ohjeissa ja että jatkossakin tehdään kerran vuodessa seuranta, johon vaikuttamistoimielimet saavat osallistua niin, että asiakasnäkökulma tulee huomioiduksi. Tämä ei koske ainoastaan kuljetuspalvelua ja liikkumista tukevia palveluita, vaan myös muita ohjeita.

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä kohtuulliset kuljetuspalvelut, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista, myös työstä. Kuljetuspalvelu on keskeinen vaikeavammaisten omatoimista suoriutumista ja yhteiskuntaan osallistumista tukeva palvelu. Laissa ei ole mitään mainintaa siitä, että työmatkat eivät kuulu kuljetuspalvelun piiriin, mutta soveltamisohjeissa sanotaan kuitenkin, että kuljetuspalvelua ei voi käyttää työpäivän aikana tehtäviin työmatkoihin. Vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä 5 §:ssä tarkoitettulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluva matkaa kuukaudessa. Erityisen tärkeä kohta §:ssä 6 on ”välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi”. Laki ei siis rajoita matkojen päivittäistä määrää, vaan ainoastaan vapaa-ajan matkojen määrää ja maantieteellistä aluetta. Vammaisneuvosto katsoo, että pitää olla mahdollista käyttää kuljetuspalvelua myös työmatkoihin – työllistymistä ei saa vaikeuttaa vammaisuuden vuoksi. Tätä painotettiin myös vammaisneuvoston marraskuussa 2022 antamassa lausunnossa kuljetuspalvelusta. Vammaisneuvosto ehdottaa, että työnantaja maksaa normaalin kilometrikorvauksen ja että ylimenevä osa menee kuljetuspalvelumatkojen kautta. Tämä mataloittaa kynnystä vammaisen henkilön palkkaamiseen. Myös työhaastatteluihin tehtyjen matkojen on kuuluttava kuljetuspalvelun piiriin. Opiskelumatkoihin on sisällytettävä myös matkat toisen asteen koulutukseen.

Tähdennämme, että on voitava käyttää tuttua taksia, sillä tuttu taksi ja kuljettaja luovat turvaa asiakkaalle. Lisäksi olisi tulkittava laveammin sitä, kuka voi tulla saattajaksi taksiin. Saattaja-sana kuulostaa kliiniseltä, joten tekstiä voitaisiin muokata niin, että siitä käy

selvemmin ilmi, että matkalle mukaan tuleva henkilö voi olla esimerkiksi perheenjäsen tai ystävä.

Ohjeista voisi käydä selvemmin ilmi, että kuljetuspalvelumatkojen määrä on vähintään 18 matkaa kuukaudessa ja että päätös tehdään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Vammaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus nähdä ystäviä ja osallistua esimerkiksi harrastuksiin, kulttuuritapahtumiin ja luottamustehtäviin, ja siksi matkoja on myönnettävä riittävä määrä. Ohjeissa voitaisiin tarkentaa, että kuukausittaisten matkojen määrästä päätettäessä huomioidaan yksilölliset tarpeet ja että matkoja voi saada enemmän kuin 18. Ohje siitä, että kuljetuspalvelulla pääsee vain naapurikuntiin, rajoittaa vammaisen henkilön mahdollisuutta elää kuten ei-vammaiset ihmiset.

Toivomme, että näkökantomme otetaan huomioon, kun soveltamisohjeita kuljetuspalvelun ja liikkumista tukevien palvelujen myöntämisestä Pohjanmaan hyvinvointialueella laaditaan ja kun hallitus tekee niistä lopullisen päätöksen. Lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Meidän on voitava toimia yhdenvertaisesti muiden yhteiskunnan jäsenten kanssa, ja sen on oltava johtotähtenä, kun palvelujen soveltamisohjeista päätetään.